

lens iterum eum Deo disputare, ut videant tres amici se nihil suis sermonibus profecisse, quo minus ipse sine cause confideret. Difficiliter enim vir bonus a vera et recta sententia abducitur, licet multi contradicant. Quod *enigmata* dicit in Hebræo est *אמנותי אכזבתי*, id est *enuntiationem meam*, sive propositiones meas, quæ videntur vobis obscuræ et difficiles intellectu tanquam *enigmata*; est autem *enigma* obscurior quedam allegoria, quæ sententiam subobscuris tegit involucris: in qua explicanda laborant interdum diu et torquentur ingenia. Vocat igitur Jobus sermones suos *enigmata*, quia multa in illis involvuntur obscura, quæ vulgares mentes non assequuntur: quia quomodo quæ dissidere inter se censerent possent, componantur, non videt, quale est, quod Deus sit æquus et misericors; et tamen cum illo exposulare videatur, quod tam acerbe vexet innocentem: quod est *justum* appellat, et tamen superbie labem non incurrat, quæ raro admodum a propriis laudibus abesse solet: quod cum Deo carnis oculi non sint, et penitus videant quæ humani non vident oculi, dicat tamen in divino iudicio se *justum* invenendum. Hæc sane omnia sunt *enigmata*, ad quæ Jobus attentos esse vult amicorum animos: ita Sanctus noster.

Vers. 18. **18. SI PUERO JUDICATUS, SCIO QUOD JUSTUS INVENIAR.** — Hoc est primum *enigma*, quod amici, quantumvis acuto ad excoGITANDUM ingenio, nunquam intellexerunt, siquidem superius se coram Deo peccatore confessus fuerat; jam tamen se *justum* declarandum esse prorsus affirmat, qui hoc asserere audeat, cum alioquin ad iudicii divini memoriam pavescere soleat, dicens cap. ix, 18: « Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. » Unde hæc illi fiducia, ut non solum speret, sed sciat quoque se *justum* inventum iri? An quia rationes diligenter subdlexerat, scripserat ipse contra se peccata, iudicium ordinaverat? Non aberrabit qui sic exposuerit: Chaldeus paraphrastes hanc mentem juvat dum veritatem, ecce nunc ordinavi iudicium: scio quoniam *justus* inveniar. Nunc ordinat iudicium antequam iudicandus accedat, nunc rationes suas disponit; et ut tunc absolvatur, nunc se accusat, sciens quod in die iudicii absolvetur, si nunc districte severeque accuset et puniat: scite S. Gregorius lib. XXV *Moral.* cap. vii: « In hoc, inquit, mentis nostræ iudicio tanto citius absolvimur, quanto nos districtius reos tenemus. » Itaque quo quis contra se severior duriorque videtur esse, eo mitior est, et parci sibi qui sibi non parci; et damnat se qui se non damnat. Para te igitur ad iudicium si sapias, conscribe peccata tua, ut deleta in Dei libro tunc reperias, et justus inveniaris. Delentur ex Dei libro peccata, si in nostro accurate describantur: quod si in nostræ memoriæ libro oblivione obliterantur, altius divinis ratiocinariis diarisque exarantur. Huc spectavit S. Chrysostomus hom. 12 in *Math.* in hæc verba: « Si tu

scripseris, Deus delebit; si vero non scripseris, ipse Deus et scribit, et penas exigit. » Quare multo melius est a nobis ista conscribi, ut a Deo deleantur, quam horum omnium nobis oblitis præ oculis nostris in die iudicii hæc a Deo proponi: verissimum enim est quod dixit S. Paulus I *Corinth.* xi, 31: « Si nosmetipsos iudicaremus, non utique iudicaremur, » nam Dominus, qui summe misericors est, et parcendi occasiones inquiri, ultionem sua manu non infert, si nostra manu videt inflictam. Unde Theodoretus ad Pauli locum jam citatum: « Si vellemus, inquit, vite nostræ rationes inire, et justam in nos ferremus sententiam, non ferret in nos Deus, quia nos puniret, sententiam; » et S. Anselmus *ibid.*: « Versetur ante oculos hominis imago futuri iudicii, et quidquid in se viderit, quod a iudice venturo reprehendi possit et puniri, ipse nunc in seipso reprehendat et puniat: peccata enim sive parva sive magna impunita esse non possunt: quia aut homine puniente aut Deo iudicante plectuntur. Cessat autem vindicta divina, si conversio præcurat humana. » Præcedat itaque humana punitio, id est a nobismetipsis inflicta pro peccatis castigatio, et ultio in nos divina cessabit: sic enim scriptum est *Nah.* i, 9: « Non consurgat duplex tribulatio: » vel, ut Septuaginta vertentur, *quia eduxerunt dñs tibi et dñs in dñis, non vindicabit tibi in idipsam in tribulatione.* Si ergo tribulatio pro peccatis a nobis sponte suscepta surrexit, nequaquam tribulatio a Domino immissa consurgat: si punivi nos Dominus manu nostra, dum nos ad mortificationem sensuum et affectuum incitavit; non puniet, nec conteret manu sua, quos jam castigatos et contritos inveniet. Quod quidem optime cum sciret Job dicebat *supr.* vers. 15: « Vias meas in conspectu ejus arguam: et ipse erit Salvator meus: » Puniam, inquit, præteritas actiones meas, si quas punitioe dignas invenero, et (juxta hebræam lectionem) hoc mihi evadet in salutem: scio namque, quia si meipsum ob errata castigavero, Deum non tam experturus sum iudicem quam habiturus salvatorem.

19. QUIS EST QUI JUDICETUR MECUM? VENIAT: QUARE TACENS CONSUMOR? — Quis est, inquit, qui sententiam æqui iudicis una mecum subeat? vel, ut est in Hebræo, qui litiget mecum coram iudice? cur instar rei et probati nocentis sileam, et sic moriar? et non potius innocentiam meam quibus polero viis aperiam et defendam? viri enim probi in æquo iudicio minime tacent, sed confidenter pro se dicunt, et stant pro veritate; iniqui vero in hujusmodi iudicio obmutescunt, neque se defendere audent: sicut ille qui in nuptiis regis ausus est discumbere sine veste nuptialis, *Math.* xxii, 42. Contra vero in iudicio iniquo atque corrupto improbi loquuntur, libereque mentiuntur; probi autem tacent, neque suam causam informant, sicut dicit Amos cap. v, 12: « Hostes justis accipientes munus, et pauperes deprimentes in

In nostro libro passim scripta sunt, ut in suo ca. deat.

Si peccata puniamus Deus a non puniet.

Oratio et leviter mea afflictionum.

Predicator laqueos amittit.

Veritas vita charior se debet.

Vers. 19.

In æquo iudicio justis libenter, et iniqui tacent: contra in iniquo.

porta. Ideo prudens in tempore illo tacet, quoniam tempus malum est. » Hinc Christus Jesus in perversum illud iudicium adductus, gravissimisque traductus calumniis, ita nihil pro se dicebat, ut preses vehementer, sicut Mattheus cap. xvii, 14, narret, miraretur. Cæterum hic prodiit se satis inleuter tuta Jobi conscientia magnanimitatis ac fortitudinis procreatrix: nimirum non ex animi elatione, sed ex veritatis studio ad Dei iudicium suos impugnatores provocat, optatque in foro minime gravari. Illud vero, *quare tacens consumor?* duo indicat, alterum, subesse sibi argumenta, quæ pro sententia sua fidenter promat, et quæ animo suppressere non possit, ne veritas deserat; alterum, se ita graviter affectum, ut necesse sit dolorem casto sermone suique defensione mitigare. Cæterum sic etiam explicari possit, ac si Job in tanta afflictione videns se orando et cum Deo colloquendo consolationem consequi posse, sesemetipsum increpet: « Quare tacens consumor? » *q. d.* Si orando solamen invenio, cur non oro? unde paulo post vers. 22: « Voca me, inquit, et respondebo tibi: aut certe loquar, et tu responde mihi, » quod totum fit in oratione. Nunc sermo cum Deo habetur, nunc Deus auditur; ac, hic cor dolore oppressum aperitur, hic passionem, hic dolorem mitescunt.

Tropologie Lyranus hunc locum concionatoribus sic applicat: « Predicator, inquit, veritatis tacens consumitur: quia a conscientia mordetur, flagellatur enim conscientia usque ad consumptionem illum, qui homines, quando opus est, veritatis verberare non flagellat. » Nec immerito, quia veritatis dissimulatio aliquando est negatio, hoc est, non magis aliquando offenditur veritas si negetur, quam si occultetur, quando nimirum adest obligatio illam profitendi ac propalandi. Huc perinet illa Sapientis admonitio *Ecclesi.* iv, 2: « Pro anima tua ne confundaris dicere verum, » quod Jansenius dupliciter exponit, ac *priori* quidem modo, ut sit sensus, *q. d.* Pro vita tua temporaliter conservanda ne prodas aut deseras veritatem, quæ vita ipsa tibi charior esse debet, adeo ut si tibi unum e duobus periculis necessario subendum sit, aut amittenda vite, aut leserenda veritas, vitam potius quam veritatem perdas. *Posteriori* vero modo sic exponit, ut sit sensus: Pro tua conscientia a peccato liberanda verum dicere ne formides, hoc est, ut conscientie tue consulas magna cum libertate verum loquere: si tacendo culpam incurres, cave ne taceas; nullus pudor, nullus timor ad hanc ingnavam taciturnitatem cum salutis tue periculo te impellat. Et paulo post subdit: « Ne revereris proximum tuum in casu suo, ne retineas verbum in tempore salutis, » hoc est, ne propter inestimivum pudorem aut timorem desinas corrumpere proximum tuum, quem vides in peccatum corruisse, et correptione tua speras erigendum.

20 et 21. DUO TANTUM NE FACIAS MIHI, ET TUNC A

FACIE TUA NON ABSCONDAR: MANUM TUAM LONGE FAC A ME, ET FORMIDO TUA NON ME TERREAT. — Postquam Jobus ad tribunal Dei provocavi, ut sedulus cause actor extemplo rem auspiciatur precatur Deum, ut dolorem et formidinem extenuet, cum sit perspicuum, duos affectus illos et discursum intellectus et verborum prolationem interciperet; et quidem tunc pollicetur se non formidaturum, fugave se subducatum, quippe qui veritatis testimonio fretus apud veracissimum iudicem dicitur sit. Annotandum hic Jobum bene dicendi artis quamplurimos tropos disertique rhetoris regulas exactissime observasse; et *primo* quidem dicendi ex *rdium*, quod et superius fecit in principio cap. x, ut Dei benevolentiam sibi conciliaret: ibi namque veniam petit a Deo, si forte aliquid liberius quam par sit aut minus prudenter efferat, dum ait *ibid.* vers. 1: « Loquar inamardine anime mee, dicam Deo: Noli me condemnare, » etc. Hic autem similiter dicit vers. 19: « Quis est qui iudicetur mecum? » *Deinde* duo postulat sibi a Deo concedi, quæ si obtinere possit, sine ulla mentis confusione vel perturbatione causam suam se agere posse confidit: alioquin si Deus ea sibi denegat, coactum iri jam a principio vel in medio orationis cursu cum rubore decedere, et ab ejus conspectu pudore suffusum sese abscondere; et certe cum sui ipsius patrocinium assumere staturit, prudenter agit, dum primo ea studet deflectere, quæ aliquo sibi impedimento damnove esse possunt: quamplurimi enim absque hujusmodi cautela in publico dicere tentantes sepe in confusi rebus imperfectam relinquere coacti sunt. *Tertio* non vulgaris in hoc elucet viri sancti temperantia, quod cum nuper se non modice dicendi cupidine teneri ostendisset; nihilominus illico tam parce ac modeste Deum alloqui incipiat, vere religiosus, qui novit refrænare linguam suam, atque etiam inter æstantium verborum fluctus oris gubernaculum moderando quiete, pacifice ac reverenter loqui, ut hoc modo non modicam sibi conciliet Dei iudicis benevolentiam, ex profunda submissi animi veneratione significans sublimissimam ejus majestatem sibi visam fuisse intolerabilem, nisi sui timorem in animo allicto temperaret, et sincerum animo roboratum fidenter pro se dicere. Etsi enim conscientia fiduciam generet, noverat tamen idoneus divini tribunalis æstimator, ne puram quidem conscientiam tantum iudicis vim sustinere posse, nisi novis viribus armatum, Deique ipsius exhibitâ prius clementia fretum.

TUNC A FACIE TUA NON ABSCONDAR, — id est, etsi nihil mihi conscius sim, me tamen abscondem, latebras quererem, nisi benevolentie tue ostensione ad profertendam coram te veritatem roborarer. Hujus autem benevolentie duo signa ponit, si videlicet illos gravissimos dolores auferat, quibus opprimebatur; quos vocat *manum tuam*, phrasi Scripturæ usitata; in quibus *manus Domini*

Job perit doloris et timoris et formidationis causa.

Job eloquens et artis rhetorice peritus.

Jobi singularis in dicendo modestia.

Manus

frequenter sumitur pro potentia divina ad puniendum (ut Eusebius lib. VIII *De Prepar.* cap. II, ad finem testatur) vel etiam pro plaga et punitione ipsa divinitus illata; quam significationem illustrans D. Ambrosius in *Psalm.* XXXVII: « *Manum*, inquit, Dei virtutum intelligimus puniendi: hæc manus regem Ægyptiorum propter Abrahæ injuriam, ob tentatam Sarcæ pudicitiam, flagellavit; hæc manus Ægyptiorum currus, equos et populos Rubri Maris demersit profundo, » etc., ubi etiam advertit, plagam manu diaboli inmissam aliquod *manum Domini* vocari, quod Deus ad puniendum tanquam manu sua diaboli ministerio utatur. Hanc igitur manum sibi adeo molestam a se amoveri Job rogat, et simul formidinem tolli, quam tanta supplicia iniecerant. Hæc eadem in cap. IX, 34 posuit his verbis: « *Auferat* a me virgam suam, et pavor ejus non me terreat: loquar, et non timebo eum: neque enim possum metuens respondere: » potest etiam formidinem et pavor, quem utroque loco a se deprecatur, intelligi de eo, quem Numen ipsum apprensus hominibus afferbat: erat enim gravis et vehemens opinio, quæ per animos olim gentium pervaserat, eum cui se Numen aliquod ostenderet continuo animam efflatum; et ita mirabatur Jacob postquam angelum vidit dicens *Gen.* XXXI, 30: « *Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea;* » et Isaias, postquam ei visio gloriæ Dei in templo apparuit oblata fuerat, dixit cap. VI, 5: « *Væ mihi, quia tacui:* » in Hebræo est ידניתי נדנתי, id est *excitatus sum*: cuius rei mox rationem reddens ait: « *Et regem Dominum exercituum vidi oculis meis.* » Hunc igitur terrorem quem vocat Numen adfert forte significat cum dicit: « *Et formido tua non me terreat.* » Ceterum tanquam omni metu liberatus fidenter subjungit:

22. VOCARE ME, ET EGO RESPONDEBO TIBI: AUT CERTE LOQUAR, ET TU RESPONDE MIHI. — A quibusdam hoc loco Job aut arrogantiae, aut contempte diviniæ majestatis aut scandali arguitur: eo quod hæc que Deo datur optio sustinendi partes actoris aut rei, vel expostulantis, vel delendentis, confidentie limites excedere, et irreverentiæ multum præ se ferre videatur. A multis tamen tam Græcis quam Latinis viris excusatur Job, tum quia hæc verba ex fiducia bonæ conscientie procedunt, tum ex familiari in Deum charitate, tum denique, eo quod tot verbis contrarium non semel dixerat, et præsertim istis cap. IX, 13: « *Qui etiam si habuero quiddam justum non respondebo: sed meum judicem deprecabor,* » quæ verba luculenter insignem ejus humilitatem declarant. Ceterum quidquid sit de hæc controversia, utrum videlicet Job hac optione Deo data peccari, cum in dicendi modo animi audentis et arrogantis judicia videantur apparere, quod debuisset modestius agere, sanamque doctrinam humilliore loquendi ratione deprimere; magis inclino in sententiam eorum qui hæc etiam in

parte Jobum a culpa excusant, cum ipsiusmet Del testimonio labis suis eum non peccasse constet; et hæc ex animi in Deum fiducia doneque conscientie robore, vexationis magnitudine perpen-sa, proficisci poterint, et ad asserendam veram de divina providentia sententiam pertinuerint.

23. QUANTAS HABEO INIQUITATES ET PECCATA? SCERERA MEA ET DELICTA OSTENDE MIHI. — *q. d. Multa et gravia passor, o Domine, et tot calamitatibus afflictiis intereo; aperi igitur mihi, et quid in me lateat, quod tuam majestatem provocet ad indignationem ostende: homo sum, humani a me nihil alienum puto. Scio homines sæpe iniquitates admittere, quibus lædunt proximos; aut peccata, quibus suam naturam dedecore afficientes, seipsos occidunt; aut scelera, quorum malitia quasi ex professo in tuam majestatem insurgunt; aut delicta, nam que facere debuerant, omittunt. Quid horum ego feci, ut sic me punias, ut sic me multiplice amaritudine et dolore consumas? Ob-versentur ante oculos meos excessus mei; pateat jam mihi ingratitude mea, ut mala mea justa detestatione rejiciam, tuam miserationem ac tantorum malorum depulsionem promerac. Ecce quomodo sanctus hic vir sui cognitionem postulabat: eodem quoque modo nobis petenda est, ut in hac disciplina proficiamus, et ad Dei notitiæ volumus. S. Dionysius *Eccles. Hierar.* cap. II, ubi cognitionem appellat *ἡρώδης ἱερὸς δόξα*, *primum sanctum manus*, quod ad homines e divine lucis communione descendit; Clemens Alexandrinus lib. III *Pædag.* cap. I, vocat *πύλον μέγιστον παιδείας, disciplinarum vim pulcherrimam et maximam*, quam qui fuerit consecutus facile possit ad ipsius Dei cognitionem et similitudinem perveni; eandem S. Augustinus proœmio lib. IV *De Trinit.* anteponit omni aliarum rerum scientiæ; et inter alia hæc de viro probat: « *Præposuit, inquit, scire infirmitatem suam magis quam scire mundi membra, fundamenta terre et fastigia celorum;* » illa vero scientia infirmitatis suæ a nemine parari solet absque sui inquisitione et examine diligenti, sine quo cæcus ut plurimum animus est, atque in propriis videt nihil. Ex eo vero quod quis se penitus introspicat atque examinet eximius ille fructus sequitur, quem optare et querere omnes debent, ut e lulo vitiorum emergat, et defectus animique ægrotationes abs se notatas et animadversas emendet: *max* sapienter et rotunde Seneca *Epist.* 28: « *Deprehendas le oportet antequam emendes;* » et alio loco par laude et commendatione ingenii *Epist.* 6: « *Hoc argumentum est in melius translati animi, quod vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt.* » Hoc sane venire in animis quod in corporibus solet, ut ignotum ulcus in deterius habeat, et curatione desiliatur. Vere proinde Alexander Trallianus doctissimus et expertissimus medicus lib. IX, cap. II: *ὁρῶνς ὑπερβαίως πρὸς αὐτὸν ἴσθη δὲ διαγνώσας, internoίοντα ῥεκτή curationis fundamentum est.* Merito igitur S. Job*

Ver. 11. Job petit vitiorum morum cognitionem.

Sui cogitatio est maxime disciplina.

Vitia cognoscenda ut emendantur.

sibi delicta sua ostendi desiderat, ut illa corrigat, si quidem fortassis in ipso adhuc resideant; sin secus, cur tam acerbas penas irroget interrogat.

24. CUR FACIEM TUAM ABSCONDIS, ET ARBITRARIS ME INIMICUM TUUM? — Hæc interrogatio coheret optime cum præcedente, qua postulavit sibi propalari delicta: cum enim conscientia testaretur nihil damnatione dignum se admisisse, subiecit: Si ergo nihil deliqui innocentiamque servavi, nec mihi quiddam objicis, cur faciem gravis odii significat abscondis, quasi me æquis oculis aspiciere nolis? Cur ita mihi indignaris, et opere ac ratione terribili arbitraris me inimicum tuum?

Avertere vel abscondere faciem Deus in Scriptura dicitur, cum incommodis afficit, et iratus esse videtur, translatione ab hominibus petita, qui no-lunt eum intueri, erga quem gravi animo sunt; ostendere autem faciem vel respicere dicitur Deus, cum favet, et malis ineditur. Quæ etiam phrasi Latini utuntur: « *Nam nisi quis nos Deus respicerit,* » scribit Attico Tullius, id est, subsidio fuerit; et ita David ait *Psalm.* XXXI, 8: « *Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus;* » et *Psalm.* XXIV, 16 et XXX, 17 præcatur: « *Respice in me, et miserere mei;* et illustra faciem tuam super servum tuum. » Lamentatur ergo Job per modum modeste querelæ Deo dicens: Cur mihi iratus et offensus es? Quid commovi? aut in quo peccavi? Quænam severitas est hæc, qua me tetris accipis ac si forem ego capitalis hostis tuus? Quem modum cum Deo expostulandi ait Joannes a Jesu Maria suavissimum esse, et conscientie puræ congruentissimum, ut non immerito a viris sanctitate conspicuis, sed immanter afflictis, usurpetur ad clementissimum Deum exorandum, leniendumque merorem, quo pæne intereant. Sed Deus Jobo et omnibus sanctis viris ita querentibus respondet illud *Isai.* LIV, 7: « *Ad punctum in modico dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te: in momento indignationis abscondi faciem tuam partumper a te, et in misericordia sempiterna miscrueris sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.* » Illud autem, « *et arbitraris me inimicum tuum,* » perinde est ac si dicit: *Videris existimare me tibi inivsum et inimicum esse, dum me hostilem in modum vexas, et tanquam inimicum malis ærditibus exeres, sicut etiam cap. VII, 20 dixit: « *Quare me posuisti contrarium tibi?* »*

25. CONTRA FOLIUM QUOD VENTO RAPITUR OSTENDIS POTENTIALIUM TUAM, ET STIPULAM SICCAM PERSEQUERIS. — *q. d. Cum folium sim, quod vilitate incommodis obnoxium est, quod ventos omnes timet, et vel ad levissimam aeris commotionem tremat ac diffilatur, ne tu, o Deus, indignationis tuæ vento me precipites; eadæm ultro te etiam non impellent.* An non folia sursum homines, quos morbi tanquam excussos flores aëridea folia hic illic vario luctu dibrio impellant? Nec aliter Clemens Alexandrinus lib. IV *Strom.* hac de re sentiens: « *Agile, in-*

Abcondere et ostendere faciem vel respicere dicitur Deus, cum favet, et malis ineditur.

Sui cogitatio est maxime disciplina.

Vitia cognoscenda ut emendantur.

quit, obscure vite homines, generationi foliorum similes, imbecilles, cæcæ fragmenta, gens instar umbræ, evanidi, involucres, unius tantum diei vitam habentes: » certe folia sumus, ad omnem aëre autum decutimur. Iam quandoque febricula; quid dico? iussicula, imo guttula unica ostio suo non illapsa hoc tale folium pessumdat, et in tumulum abijcit. Jobus igitur hic apertissima ubertilitudine ad hominis inconstantiam imbecillitatemque notandam. Veram non sat fuisse cum folio virente et succum vitalem trahente se conferre, qui humore vitæ ferme consumpto aridum folium, deceptum atque projectum videbat. Eadem porro stipula sicca at que folii arecentis sententia est. At modus ille dicendi: « *Stipulam siccam persequeris,* » vim prodiit insignem, quasi Jobus sic conqueratur: Quid est hoc, summe Deus? qui fieri potest, ut in animum induxeris tum generosissimum concertare, et tela contorquere in hominem fragillissimum, jamque sine ictibus aliis ipsamet sua fragilitate cadentem? simillimus evasi frondibus et stipulis arentibus, que et vento et igni exposita sunt, ut non sit opus materiam illam vix consistere valentem discernere, cum ipsa sponte sua conflaccat, et ad interitum festinet. Cur ergo, clementissime Deus, me folio paleaque sicciorem, et jam nunc expirantem, velut hostem tuum vulneribus confodis, et quasi persequeris? Clementiam tuam appello, qua indignum est, ut hominem afflictum et enervatum tanto studio insecteris. Sicut David Sauli dixit I *Reg.* XXIV, 13: « *Quem persequeris, rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris, et pulicem unum?* » Infirmum sane se declarat ex eo quod stipulæ et folio similis sit. Quæ similitudine id ipsum declarat vel Homerus *Iliad.* 7, vers. 464:

Οὐ φθίδωνος ἰσχυρὸς ἄλλοτε μὲν τὰ
 ἄσπετος, τὴνδὲ τὴν ἀσπίδα κερταῖον ἔδωκεν·
 ἄλλοτε δ' αὖ ἐφθίδωνον ἀνίσταται, εὐδὴ τὰς ἀσπίδας.
 Qui foliis similes interitum quidem
 Florentes sunt, terra fructum comedentes;
 Alias vero miseri occumbunt, neque ulla est eis reliqua via.

Quam similitudinem Simonides sapientissimam esse cœcinit, eamque Job vehementer illo apposito, *quod vento rapitur*, illustravit: Hic in verere, in antumno expellitur vento: quo vero ar-gumentum ex infirmitate ductum sicut est levissimum ad retardandum hominis malevoli et invidi animum, ita est vehementissimum ad Deum cum castigat vitiligandum: nec enim potest diu ipse acerbus esse ei, qui patienter et submisso animo calamitates et Dei flagella tolerat, nec magis mente et cogitatione sua Deo resistit, quam folium et stipula sicca vento vehementissimo. Et propterea monet ita D. Petrus I *Epist.* V, 3: « *Quia Deus superbis resistit, humilibus autem datur gratiam.* Humilliamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exallet in tempore visitationis, » id est, ut

pelluntur.

Dena r' h'gate subal: sioge.

pedes cum adhuc moreretur da terra; sed ibi collocaverat animi pedes, quia ibi fixerat sua desideria. Hoc igitur etiam etiam Job dixerit: «Posuisti in nervo pedem meum,» alligasti scilicet legis tue vinculis affectus meos, ne in vetita diffunderent: «et observasti omnes semitas meas (actiones nempe et opera mea), ac vestigia pedum meorum (fructus seu effectus affectuum et operum meorum) considerasti.» Prorsus hi affectus ordinarii sunt pedes, non solum quia illis in Deum imus, verum etiam quia non volando, sed paulatim ambulando, et proficiendo, et interdum currendo progredimur.

Omnes semitas Deus observat, minima quaque numerat.

Cogitationis semitas et intentionis vestigia Deus scit.

Quod porro subdit: «Et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti,» significat Deum et exactissime nostra librare, et diligentissime dinumerare: nihil tam leve tamque minutum, quod ab ejus censu subducatur; nihil tam exile, quod ille non numeret; nihil est quod in rationum Dei libris non supputetur. Scite S. Petrus Damianus *Serm.* 56, ait: «Vide quæcumque minima numerantem: Vestigia, inquit, pedum meorum dinumerasti: dinumeratum considerat.» S. Gregorius *semitas* ad cogitationes refert, *vestigia* ad intentionem, adeo ut non singula solum Deus videat et dinumeret, sed noscat etiam quo fine aliquid fiat, qua intentione: lege hujus B. Patris verba lib. XI *Moral.* cap. xxv.

Pro verbis istis: «Vestigia pedum meorum considerasti,» Pagninus cum R. Levi legit, *supertales pedum meorum imprimetur*; Hebraeus apud Cajetanum, *super radices pedum meorum sculpes*: verbum עֲרָבָה *chabah*, quod hic habetur *ecarare* et imprimere significat, quod Vulgatus ad attentam considerationem retulit, quæ quasi notatur inuriturque menti. Septuaginta vertunt, εἰς δὲ ἔξω: τὸν ἄδον σου ἄρῃς, ad radices pedum meorum peruenisti; Hebraeus autem habet teste Didymo, τὰ δὲ ἔξω τὸν ἄδον σου περιγράφει, vestigia vero pedum meorum circum imprimis; S. Augustinus, et *radices pedum meorum contemplatus* es. Inurenda sane et insculpenda menti nostræ memoria presentis Dei et actiones omnes nostras intuens, quod efficacissimum adversus omnia vitia remedium et antidotum esse omnes sancti censuerunt; quo se mirifice adjutum David profitebatur dicens *Psal.* xv, 8: «Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi, ne commovear,» q. d. Ego in omnibus quæ dixi vel feci semper ad illum respexi, semper enim mihi presentem cogitavi, ejus timore a malo revocabar: »

Merito autem, inquit, Dominum mihi presentem cogito, quoniam revera mihi se semper a dextris presentem exhibet tanquam dux et defensor meus. Plurimum sane ad vitam recte instituentem juvat ista cogitatio, adesse nobis Deum, et observare omnes semitas nostras, et vestigia pedum nostrorum considerare. Quis non pertimescat, cum meminit Deum velut et specula sublimi contemplantem quid agat, quo pedem inferat? etenim hæc accuratissima exploratio, quam Jobus ad querimonias suas commemorat, universis Dei oculoribus calcare adigere deberet ad actus suos perficiendos, ne quid in iis sit deforme quod tam vigil explorator reprehendat. Illud porro: «Vestigia pedum meorum considerasti,» pulchra similitudine Joannes a Jesu Maria sic illustrat: Evenerit quippe solet, ut fur aliquis sua dexteritate ac solertia fretus, intempesta nocte suspensus gradu alienam domum invadat personatus, ac facinus per aversa loca sese insinuans, vix summis pedibus pavimentum premat; quem tamen nihil sibi obstare suspicantem solertior illo domus custos strepitu repente excitato penitus obturbet, vel etiam antequam furto manus admoveat turbatum capiat, et neci vel judici tradat. Simile quid Jobus hic innere videtur, quasi lamentetur suos actus et vestigia a Deo observata fuisse eo plane modo, quo de furis conatibus dictum est, cum semper ipse pietatem coluerit, ac recta incedere curant. Auget vero conquisitionis vim ex fragilitate et calamitate præsertim extrema, quæ liberalem animum ad penam relaxandam permovere debebat. Unde subdit:

28. QUI QUASI PUTREDO CONSUMENDUS SUM, ET QUASI VESTIMENTUM QUOD COMEDITUR A TINEA. — Corpus nimirum Jobi computruerat, et sanie tabeque fluabat, quod clementissimo Deo representat, ut spectaculo mestissimo commiserationem excitet: pro illa similitudo vestimenti a tinea consumpti proptissima est ad mortalis corporis corruptionem significandam, e cujus constitutione contrariis qualitatibus temperata intemperies enascitur ipsa, qua conficitur ut a vestimento tinea, qua exeditur. Tropologie S. Gregorius lib. XI *Moral.* cap. xxv, hunc locum de carnis tentatione exponit: «Quia immunda tentatio non aliunde, sed ab ipso homine nascitur: more tinea carnem tentatio quasi vestem, de qua exit, consumit,» etc. Cæterum nunc ipsum Jobum vite hujus miseras et erumas oratorio more discrete amplificentem audiamus.

Memento Præsentem Dei calcare ad bene agendum.

Ver. 1. Homo dicit vestimentum a tinea consumitur.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Job considerata fragilitate humana admiratur Dei in hominem providentiam, maxime quod post hanc vitam ærumosam concedat alteram felicem; adeoque et corporum quodæ resurrexerit vaticinatur.

1. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. 2. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet. 3. Et dignum ducis super hujusemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? 4. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? 5. Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est: constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. 6. Recede paululum ab eo, ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii dies ejus. 7. Lignum habet spem: si præcisum fuerit, rursum virescit, et rami ejus pullulant. 8. Si senuerit in terra radix ejus, et in pulvere emortuus virescit, et rami ejus pullulant. 9. Ad odorem aquæ germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est: 10. Homo vero cum mortuus fuerit, et nudatus atque consumptus, ubi, quæso, est? 11. Quomodo si recedat aquæ de mari, et in pulvere vacuefactus areseat: 12. Sic homo cum dormierit, non resurget, donec atteratur cælum, non evigilabit, nec consurgat de somno suo. 13. Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus, in quo recorderis mei? 14. Putasne mortuus homo rursum vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, exspecto donec veniat immutatio mea. 15. Vocabis me, et ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram. 16. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed peccata mea non desunt, et saxum transfertur de loco suo. 17. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. 18. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. 19. Lapides excavant aquæ, et alluvione paulatim terra consumitur: et hominem ergo similiter perdes. 20. Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, et emittes eum. 21. Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget. 22. Attamen caro ejus dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

origo: videtur ad Evam alludere, quæ peccati occasio fuit Adæ, a quo culpa originalis traducitur in posteros; debuitque miseria hæc in sermonis primordio poni, a qua cætera coorte calamitates, quibus orbis terrarum obruitur. Flebat hanc hominis infeliciem sortem S. David quando dicebat *Psal.* l, 7: «Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea:» nam hic unum originale peccatum vocat *iniquitates* atque *peccata*, quod licet unum sit in muliere puero, tamen omnium sequentium peccatorum cunctarumque iniquitatum seminarium existit; et alio loco *Psal.* xxvii, 4, ait: «Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero, locuti sunt falsa.» Ab ipsa, inquam, vulva peccatores nascuntur, quia in vulva peccatores concipiunt; ab ipso utero erramus, quia in ipso utero impii et infidi gignuntur; falsa loquuntur, quoniam si iniquitatem proferimus, cum ipsa fallax sit, falsa

Vers. 1. 4. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore repletur multis miseriis. — Quoniam in fine superioris capituli dixerat hominem suapte natura tabescere atque deficere, explicat modo copiosius hæc miseria quæ homini per se vique sua contingunt. Primum igitur hominem valde misere esse ipsius ortus declarat; siquidem ex muliere nascitur. Attende, o homo, tuam originem ex qua prodiisti: mulier est: quid mulier? abyssus imbecillitatis, nam ut summa pusillanimitatem quorundam ostenderet Jeremias dixit cap. li, 30: «Devoratum est robur eorum, facti sunt quasi mulieres.» Quid mulier? mare stultitiæ et insipientiæ: «mulier enim seducta (velut stulta et amens) in prævaricatione fuit,» I *Timoth.* ii, 14. Quid mulier? totius malitiæ et iniquitatis inventrix, quam Zacharias in medio amphoræ sedentem quasi digito ostendens ait cap. v, 8: «Hæc est impietas,» id est omnium impietatum et malorum

Eva conceptio peccati Adæ, a qua culpa originalis iniquitates atque peccata nostras funditur. Ab utero amens peccatorum res et erramus.